

שנה שלישית
ברקאי

אינטגרציה בחינוך

גלוי וידוע לכל כי האינטגרציה* נכשלה. היא נוסתה בישראל במשך יותר מ-25 שנה ולא הגשימה את הציפיות שתלו בה. בנוסף, החברה הישראלית וכמה מערכי היסוד שהניעו אותה השתנו. בית הספר צריך להיות קשוב למציאות אם ברצונו להיות רלוונטי. כיום מאמינים באינטגרציה רק פוליטיקאים פופוליסטיים ואי אלו פרופסורים לחינוך, שנוח להם לדבוק במה שנחשב מהפכני בצעירותם וכיום הם מסרבים לטרוח ולהשקיע בחשיבה מחדש (...). השארת תלמידים מסוימים מאוכלוסיות חלשות תחת ה"שמרטפות" הממוסדת של התיכונים החזקים לא תורמת להם דבר. היא מעמיקה את תסכולם, מבליטה את ניכורם ומועילה רק לטבלאות הנתונים של פוליטיקאים שעושים הון פוליטי על גבם.

(ח.רזניק**, עיתון "העיר", 19.5.1995)

השילוב הלא ראוי

· מהן מטרתיה של האינטגרציה? אילו בעיות היא באה לפתור? (עיינו במקור 2. ג'דף ההרחבות)

על פי דעתכם ונסיונכם האישי, האם האינטגרציה אכן נכשלה? (עיינו גם בממצאי המחקר בנושא, במקור 3. ג'דף ההרחבות)

· מה מעיד על כשלון האינטגרציה לפי רן רזניק?
· איזה שינוי בחברה הישראלית הפך את האינטגרציה ללא רלוונטית? (להרחבה ולביקורת נוספת עיינו במקור 1. ג'דף ההרחבות)

אותו היום (שהדיחו את רבן גמליאל מנשיאותו) סילקוהו לשומר הפתה וניתנה להם רשות לתלמידים ליכנס. שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר: כל תלמיד שאין תוכו כברו – לא יכנס לבית המדרש. אותו היום נוספו כמה ספסלים (לבית המדרש). אמר רבי יוחנן: הלוקים בה (בשאלת הכמות) אבא יוסף בן דוסתאי ורבנן, אחד אומר: נוספו ארבע מאות ספסלים ואחד אומר: שבע מאות ספסלים. חלשה דעתו של רבן גמליאל, אמר שמא חס ושלום מנעתי תורה מישראל. הראו לו בחלומו כדים לבנים מלאים אפר. ולא היא (לא כך היה, מעירה הגמרא), אלא כדי לישב את דעתו הראו לו כך... ולא היתה הלכה שהיתה תלויה (לא ברורה) בבית המדרש שלא פירשוה (באותו יום). (תרגום ע"פ תלמוד בבלי ברכות, דף כח ע"א)

קבלה לעם

· מדוע רבן גמליאל לא נתן למי ש"אין תוכו כברו" להיכנס? מה חשבו על כך מתנגדי הגישה הזאת?

· מה החליש את דעתו של רבן גמליאל? מה הוא ציפה שיקרה בבית המדרש עם "פתיחת השערים"? מה קרה בפועל?
· "ולא היתה הלכה... שלא פירשוה" – כיצד פתיחת שערי בית המדרש גרמה לכך שההלכות יתבררו? האם לא היינו מצפים לתוצאה הפוכה?

· מה היה הרכב התלמידים בבית המדרש בעת כהונתו של רבן גמליאל? מה השתנה עם הדחתו?

· מה היה מבחן הכניסה לבית המדרש בתקופת רבן גמליאל? את מי מבחן זה השאיר בחוץ?
· מה היתה דעתו של רבן גמליאל על המהפכה שקרתה בבית המדרש?
· כיצד החלום שהראו לו אמור היה לנחם אותו על מעשיו? מה מסמלים הכדים מלאי האפר?

· מי לדעתכם מרוויח במצב בו לומדים רק בחברת "מי שתוכו כברו"? מי מרוויח מלימוד הפתוח לכלל האם "פתיחת השערים", ההטרוגניות (חוסר האחידות), מסייעת לחלשים או שמא היא מנציחה את חולשתם? (עיינו במקור 3. פתחונ)

· האם שיפור מצבם של החלשים מהווה סיבה מוצדקת בעיניכם לפגיעה בהתפתחות החזקים?
· האם לדעתכם האינטגרציה אכן פוגעת בחזקים ומונעת מהם להתפתח? מה תשובת המדרש לשאלה זו? (עיינו גם במקורות 4:5-5. ג'דף ההרחבות)
· בסופו של דבר, האם האינטגרציה לא יוצרת בינוניות? (עיינו גם במקור 5. ג'דף ההרחבות)

אין זה יוצא דופן, אם הממשלה מטעמי מדיניות הינוכית או סוציאליזם באה להגביל את זכות האזרח לבחור לילדיו מוסד חינוכי מעולה על רוחו, ולצמצם את זכות העברת תלמיד ממוסד חינוכי אחד למוסד חינוכי אחר (...). ומהי המדיניות שבגללה הוגבלה זכותם של העותרים להעביר את ילדיהם לבית-הספר שבו הם בחרו? זוהי מדיניות שכל כולה וכל מטרותיה הן: להעלות את הרמה הלימודית והחינוכית ולהעמיק ולזרז את הליכי האינטגרציה החברתית של בני עדות ושכבות שונות (...). דעתי היא לכן, כי אין זה מן הראוי שבית-משפט זה, בשבתו כבית-המשפט הגבוה לצדק, יתעלם מהמדיניות של הממשלה וייעתר לבקשת העותרים ועל-ידי כך יבקיע בקע בחומת הרפורמה החינוכית שבהצלחתה, נראה לי, ענינו של כל אזרח ואזרח.

(השופט משה עזיני*, בג"צ 152/71 מרדכי קרמר ואח' ב' ערית ירושלים ואח'**, פ"ד כה, עמ' 784-782)

האם אתם מזדהים עם עתירתם של ההורים לכב"צ? האם אתם הייתם מוכנים "לסכן" את חינוך ילדיכם למען האינטגרציה?
האם פסיקתו של בג"צ נכונה בעיניכם, או שלהורים צריכה להיות שליטה גדולה יותר על חינוך ילדיהם?

מהי בקשת העותרים לכב"צ? (עיינו גם במידע על המקרה בתחתית הדף)
מדוע דוחה בג"צ את טענותיהם? מה יקרה לרפורמה לו בקשתם תאושר?

זו לא חכמה לחנך את המחונכים (...). זו לא חכמה להפריד את החזקים מהחלשים ולהתהדר בצינונים ובהישגים או בחידונים תורניים, ועל ידי כך למנוע טוב דומה מילדים שלא זכו לכך! זו לא חכמה, זוהי בריחה מאחריות, בריחה מעם ישראל, ובעיקר - בריחה מתורת ישראל! מצוינות בתורה אינה נמדדת רק במספר דפי הגמרא שנלמדו, אלא גם בהקשבה לקול המוסרי הבוקע מתוכם, מרוח מנהיגי ישראל לאורך הדורות, מבשורת אהוות ישראל של רועינו הרוחניים! מצוינות תורנית אינה להזניח את ילדי ישראל היקרים לנפשם וללא מענה תורני ראוי, על רקע עדתי, על רקע של גרות, או על רקע של הפרשי מעמד.

(הרב צחי הרשקוביץ**, הרהורים נוגים על אהבת ישראל, ynet, 26.2.07)

הנזק המרכזי מתופעת הבדלנות הממאירה איננו לאלה שלא התקבלו (...). הנזק האמיתי הוא כלפי התלמידים הלומדים במוסדות אליטיסטיים אלה. שכן, הם לומדים שמפגש עם כלל ישראל הוא "התנדבות". מבחינתם, חובותיהם ואחריותם על האתיופים היא לקפוץ פעם בשנה עם חתיכת סופגניה לממ"ד נר עזיני (...). כלומר, נוצר אצלם קיבעון בתודעה שכלל ישראל זה מקרה סוציאלי. אתה מבין מה אמרת בדברך?! לפגוש את הילדים יוצאי אתיופיה בהתנדבות (...). זה ליצור אצל התלמידים שלך ריקנות בסיסית בכל המושג של אהבת ישראל. אהבת ישראל היא "ואהבת לרעך כמוך". כמוך ממש. כלומר, אתך, לא בהתנדבות (...). שלושים ושש פעמים ציוותה תורה על אהבת הגר! שלושים ושש! לא בשביל שתשבץ בשעה בשבוע במערכת התנדבות אצל ילדים מפגרים, זו לא אהבה. אהבה זה לקלוט אותם, לחבק אותם, לאהוב אותם כמו שהם, ולהבין שאתה לא שווה יותר מהם (...). היסוד המרכזי בקבלת התורה הוא לא שאני מוכן להתנדב אצל הזולת, וע"י כך אני חשוב ממנו. אלא הוא תלוי בכך שכל אחד יבין שללא הזולת מישאל שעומד לצידו - אין לו תורה.

(הרב צחי הרשקוביץ, תגובות 94-95)

אילו ערכים מממשת האינטגרציה לפי הרב הרשקוביץ? האם מימוש זה תלוי בהישגים הלימודיים? (עיינו גם במקור 6.6 התרחבות)
מדוע מתנגד הרב הרשקוביץ ל"תורתם" של אותם בתי ספר? מהי דרך התורה לפי דעתו? (עיינו גם במקור 7.7 התרחבות)
כמה שונה תפיסתם של הרב הרשקוביץ ואלישיב סגל לגבי אחדות ואהבת ישראל? כיצד זה משפיע על יחסם לאינטגרציה?

מדוע מתנגד הרב הרשקוביץ לדרכם של בתי הספר ה"תורניים"?
אילו ערכים נתונים במרכז הויכוח בין הרב הרשקוביץ לבין המגיב?
מהי הדרך הנכונה ליישם את אותם ערכים על פי כל אחד? מה מקומה של האינטגרציה לדעתם?

עם איזו הגדרה ל"אחדות" ו"אהבת ישראל" אתם מסכימים? האם זה משפיע על יחסם לאינטגרציה?
האם מודל אינטגרטיבי אכן מוסרי יותר בעיניכם? האם רוח מוסרי זה שווה את המחיר שהתלמידים עלולים לשלם?

* הרב ד"ר צחי הרשקוביץ, רב קהילת "נצח שלמה" בפתח תקווה, מרצה במחלקה לפילוסופיה יהודית באוניברסיטת בר-אילן ובעבר ר"מ בישיבת אורות שאול.
* מאמר זה נכתב עקב אפליה בקבלת תלמידים אתיופיים לבתי ספר פרטיים-תורניים בפ"ת.

* בעתירה זו, שהוגשה לבג"צ בשנת 1971, עתרו הורים כנגד כוונת העירייה לאלצם לשלוח את ילדם לבית ספר אינטגרטיבי, ולמנוע מהם את האפשרות לשלוח לבית-ספר על פי בחירתם.

* ד"ר משה עזיני (קלפהולץ) (נולד בפולין ב-1908, נפטר בישראל ב-1998) היה שופט בית המשפט העליון בישראל בין השנים 1978-1971.